

ENQUESTA DE SALUT ALS ADOLESCENTS ESCOLARITZATS D'IGUALADA (2001)

NÚRIA PARERA

JOAN-CARLES SURÍS

DESCRIPCIÓ DE L'ESTUDI

L'any 2001, la Unitat d'Adolescents de l'Institut Universitari Dexeus va dur a terme l'anomenada Enquesta de Salut als Adolescents escolaritzats de Catalunya. Aquest article recull els resultats dels joves que es van enquestar a la ciutat d'Igualada.¹

Durant el curs acadèmic 2000-2001 hi havia 269.909 alumnes de 14 a 19 anys matriculats a tercer i quart d'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO), Batxillerat i Cursos de Formació de Grau Mitjà i Superior en l'àmbit territorial català. A tot el territori català es van entrevistar un total de 6952 alumnes, la qual cosa representa un 2,6% dels alumnes matriculats al curs acadèmic 2000-2001. L'enquesta, que era anònima i autoadministrada, contenia 92 preguntes distribuïdes en vuit grans àrees: dades personals, família, escola, salut, consum de drogues, problemes personals, seguretat viària i sexualitat. Els alumnes trigaven menys d'una hora a emplenar-la i ho van fer en horari lectiu.

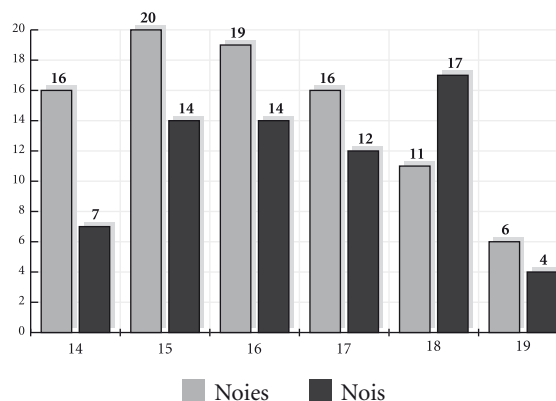
A Igualada es van enquestar un total de 68 nois i 88 noies, procedents de dues escoles de la ciutat.

DADES PERSONALS

L'edat mitjana de les noies és de 16.1 anys i la dels nois de 16.

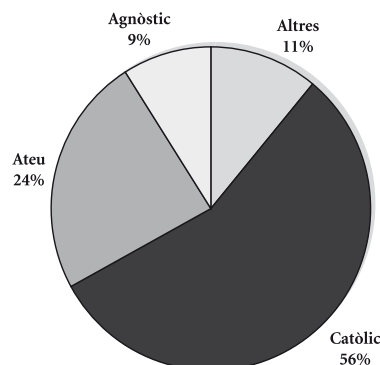
1. Aquesta enquesta es va realitzar amb la col·laboració de la Fundació Santiago Dexeus Font i de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

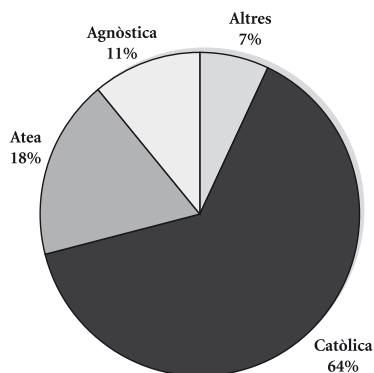
DISTRIBUCIÓ PER EDATS

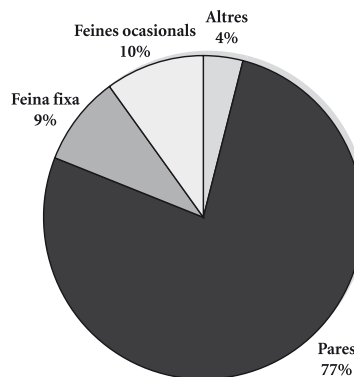
Més del 90% dels joves han nascut a Catalunya. Respecte a la seva orientació religiosa, un 56% dels nois es declaren catòlics, un 24% atees, un 9% agnòstics i la resta s'adscriuen a altres religions. Entre les noies, la religió catòlica també és majoritària amb el 64%, el 18% es declaren atees, el 11% agnòstiques i la resta declaren altres creences religioses.

ORIENTACIÓ RELIGIOSA: NOIS

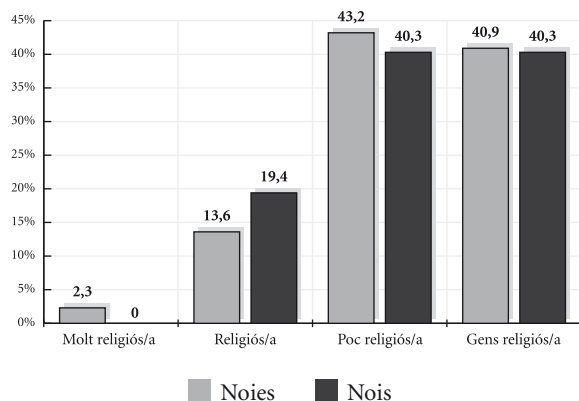

ORIENTACIÓ RELIGIOSA: NOIES

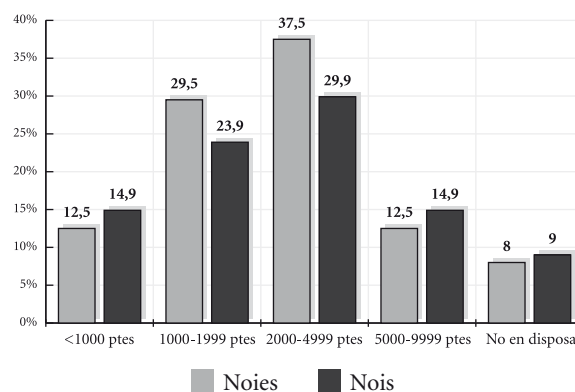
La majoria dels nois es consideren poc (40%) o gens religiosos (40%). El 43% de les noies es consideren poc religioses i el 41% gens religioses. Només un 19% dels nois i un 16% de les noies es consideren religiosos o molt religiosos.

PRINCIPAL FONT D'INGRESSOS

La majoria dels joves disposen d'entre 1000 i 5000 pessetes (de 6 a 30 euros) setmanals per a les seves despeses.

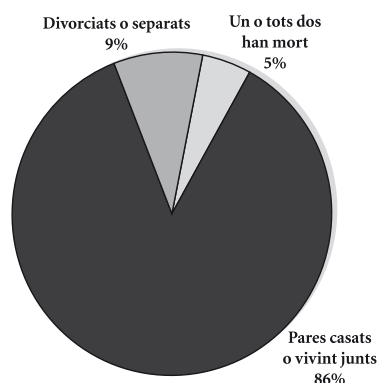
GRAU DE RELIGIOSITAT

En la immensa majoria dels casos la principal font d'ingressos dels joves són els seus pares (nois: 72%; noies: 81%).

DINERS DE QUÈ DISPOSEN PER SETMANA**FAMÍLIA**

La majoria dels joves (82% dels nois i 89% de les noies) tenen els pares casats o vivint junts.

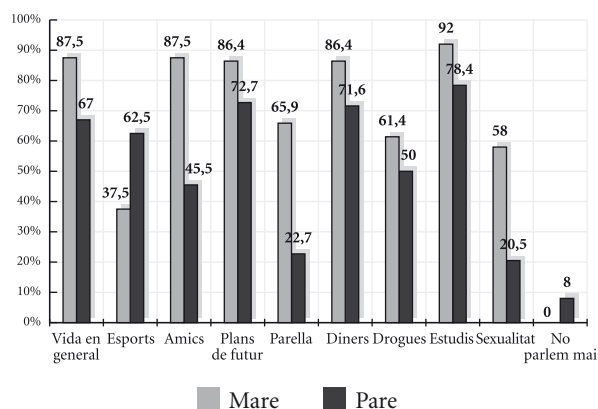
ESTAT CIVIL DELS PARES

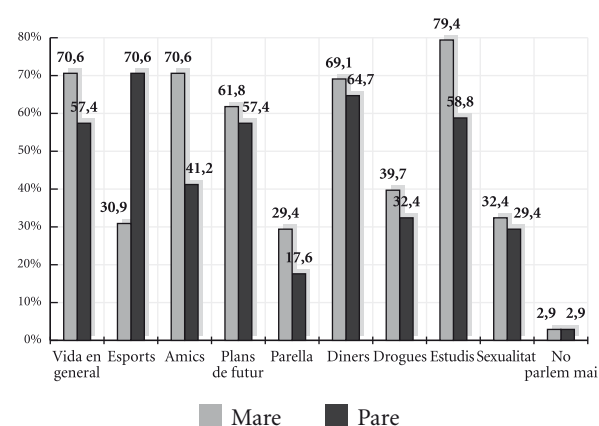
El 10% dels nois i el 8% de les noies diuen que els seus pares estan separats o divorciats. Tant els nois com les noies tenen una bona relació amb el seu pare i amb la seva mare. En una escala d'1 a 10, els nois la valoren com a mitjana en 7,2 amb el pare i 7,8 amb la mare. Per a les noies les mitjanes són de 7,3 amb el pare i 8 amb la mare. Veiem, doncs, que tant els nois com les noies valoren més la relació amb la seva mare que amb el seu pare.

Aquesta bona relació amb els pares també s'intueix pel fet que són molt pocs els adolescents que declaren que *no parlen mai de res* amb el seu pare (3% de nois i 8% de noies) o amb la seva mare (3% de nois i cap noia).

TEMES DE CONVERSA AMB ELS PARES/NOIES

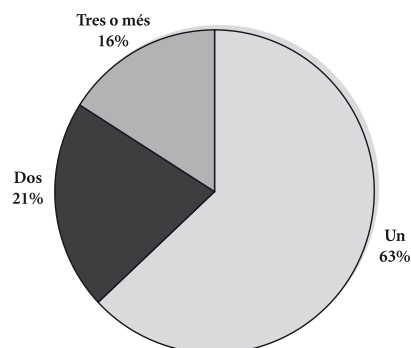
TEMES DE CONVERSA AMB ELS PARES/NOIS

De la mateixa manera, la circumstància que tant els nois com les noies refereixen una millor relació amb la seva mare que amb el seu pare es reflecteix en el fet que, amb l'excepció dels esports, parlen més freqüentment de qualsevol tema amb la seva mare. També cal remarcar que *sexualitat* i *drogues* són els temes menys tractats entre generacions (juntament amb *la parella*, però per parlar d'aquest tema prèviament cal tenir-ne o haver-ne tingut una). També destaca que la diferència entre parlar *dels amics*, *la parella* o *la sexualitat* amb el pare o la mare és molt marcada a favor de la mare, mentre que succeeix el contrari amb *els esports*.

La majoria dels adolescents tenen germans: el 82% dels nois i el 89% de les noies. Globalment, el més freqüent és tenir un germà o germana (63%), mentre que en el 21% dels casos en tenen dos, i en el 16% tres o més.

NOMBRE DE GERMANOS

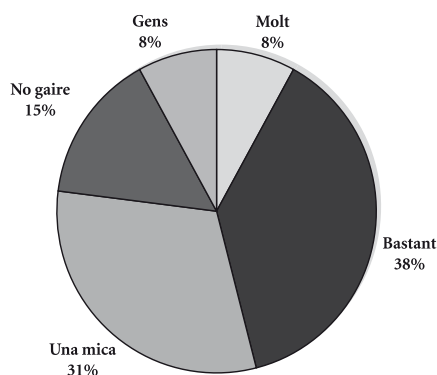

La relació que tenen amb els seus germans o germanes també és bona. Valorant la relació amb els germans en una escala d'1 a 10, la mitjana per als nois és de 7,5 i per a les noies de 7,7.

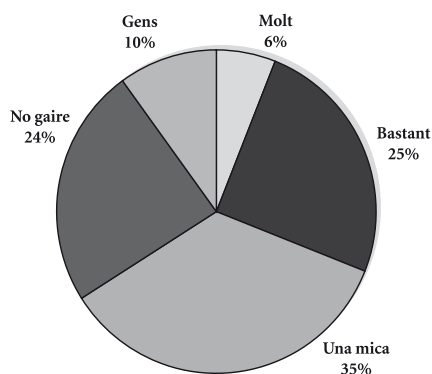
ESCOLA

El 46% de les noies i el 31% dels nois declaren que els agrada bastant o molt anar a l'escola. En canvi, el 23% de les noies i el 34% dels nois diuen que els agrada poc o gens.

AGRADA ANAR A L'ESCOLA/NOIES

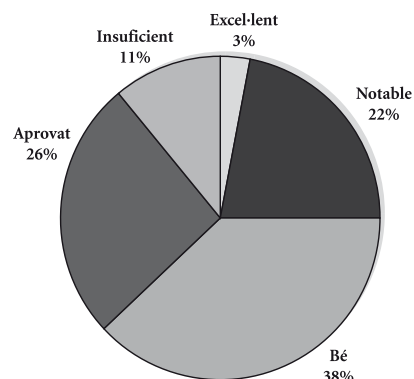

AGRADA ANAR A L'ESCOLA/NOIS

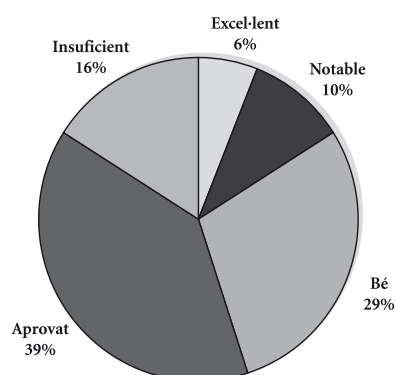

Globalment, les noies treuen millors notes que els nois. El 25% de les noies tenen com a notes mitjanes excel·lents o notables i l'11% insuficients. Per als nois, són el 16% per a ambdós grups.

NOTES MITJANES/NOIES

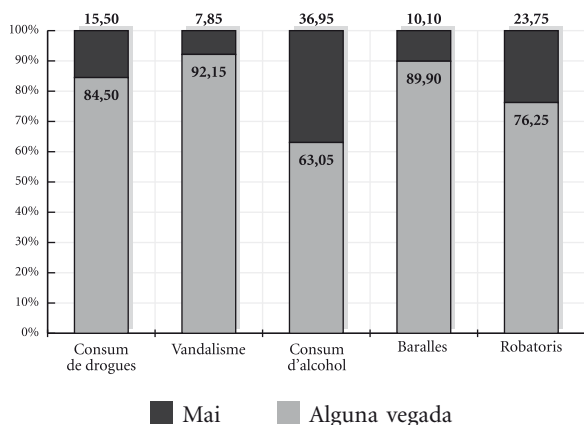
NOTES MITJANES/NOIS

Un 21% de noies i un 41% de nois han repetit algun curs. D'altra banda, en una escala d'1 a 10, les noies valoren la relació amb els seus professors en una mitjana de 5,9 i els nois 5,8.

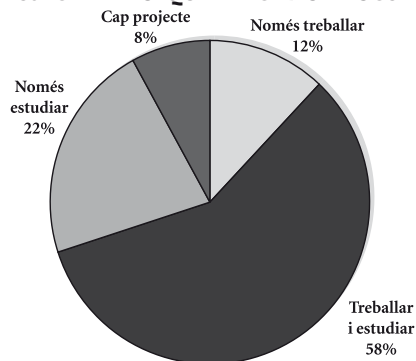
Globalment, el 85% dels joves enquestats pensa que a la seva escola almenys alguna vegada hi ha alumnes que consumeixen drogues. El 92% dels enquestats pensen que almenys alguna vegada hi ha actes de vandalisme a la seva escola. El 63% dels joves pensen que almenys alguna vegada hi ha alumnes que consumeixen alcohol a l'escola. El 90% dels enquestats tenen la percepció que almenys alguna vegada hi ha alumnes que provoquen baralles. El 76% dels joves creuen que almenys alguna vegada hi ha robatoris a la seva escola.

COSES QUE PASSEN A LA TEVA ESCOLA

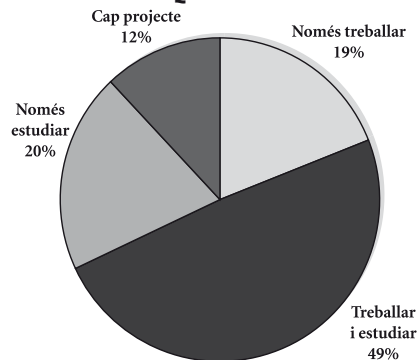

Un 21,6% de les noies només volen estudiar quan acabin l'escola, un altre 58% volen estudiar i treballar i el 12,5% només volen treballar. Un altre 8% no té cap projecte. Pel que fa als nois, el 20% només vol estudiar, el 49% estudiar i treballar, el 18% només treballar i el 12% no té cap projecte.

QUIN PROJECTE TENS QUAN ACABIS L'ESCOLA: NOIES

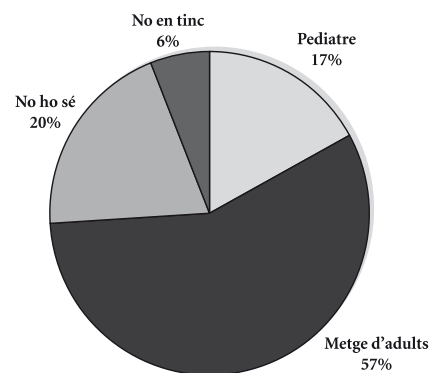
QUIN PROJECTE TENS QUAN ACABIS L'ESCOLA: NOIS

SALUT

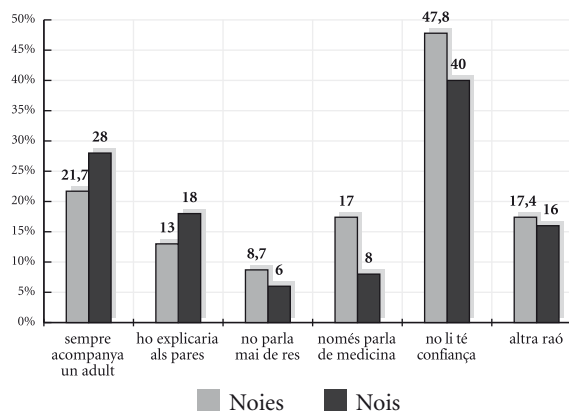
Globalment, els joves igualadins valoren la seva salut com a bona; per als nois, la mitjana és d'un 7,8 en una escala d'1 a 10, i per a les noies 8,1. El 77% de les noies i el 71% dels nois han vist el seu metge almenys una vegada el darrer any. D'altra banda, el 67% de les noies i el 46% dels nois tenen un metge d'adults o de família com a metge de capçalera, i el 21% i el 13%, respectivament, un pediatre. De tota manera, el 13% de les noies i el 40% dels nois no sap qui és el seu metge, o simplement no en té.

QUI ÉS EL TEU METGE HABITUAL

El 59% de les noies i el 74% dels nois declaren que no poden parlar amb el seu metge de qualsevol tema que els preocupi.

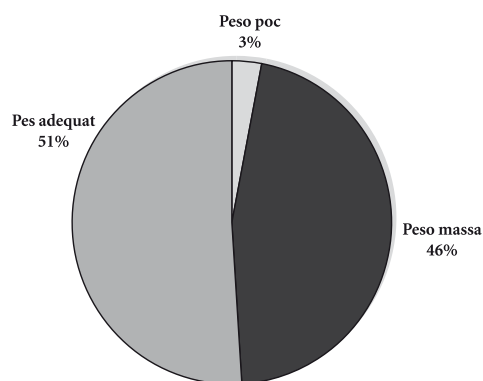
RAÓ PER NO PODER PARLAR AMB EL SEU METGE

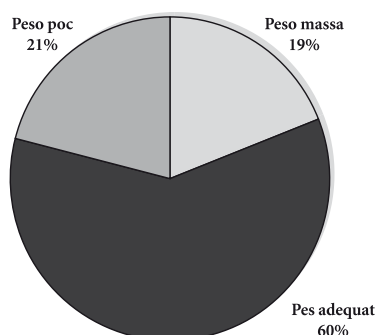
El 77% de les noies i el 60% dels nois han visitat algun especialista en el darrer any i el 23% de les noies i el 13% dels nois prenen alguna medicació de manera regular. Concretament, més de la meitat de les noies (57%) i un 34% dels nois han anat al dentista el darrer any. En aquest sentit, el 3% de les noies no es raspalla mai les dents, i aquesta proporció augmenta fins al 13% en els nois.

Globalment, el 47% de les noies i el 16% dels nois estan poc o gens orgullosos del seu cos i la meitat de les noies i sis de cada deu nois pensen que tenen un pes adequat.

QUÈ PENSES DEL TEU PES/NOIES

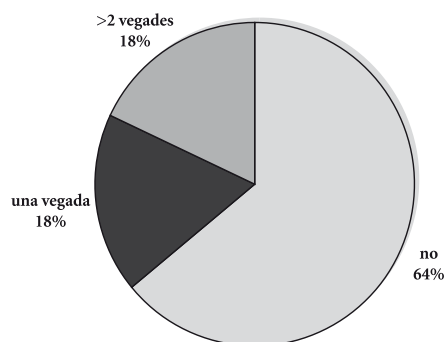

QUÈ PENSES DEL TEU PES/NOIS

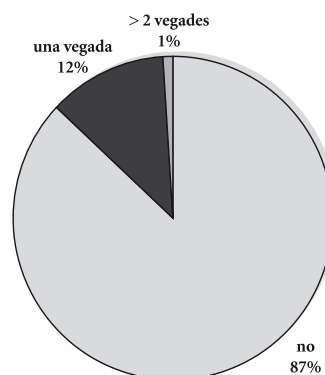

Al voltant d'un terç de les noies i un 13% de nois han fet dieta durant els darrers dotze mesos.

HAS FET DIETA EL DARRER ANY/NOIES

HAS FET DIETA EL DARRER ANY/NOIS

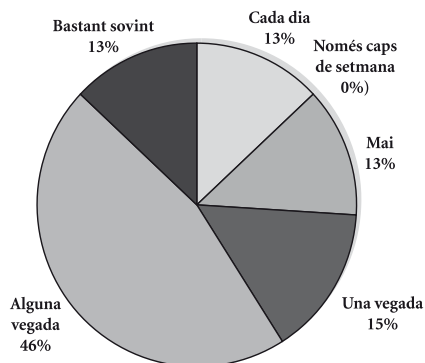
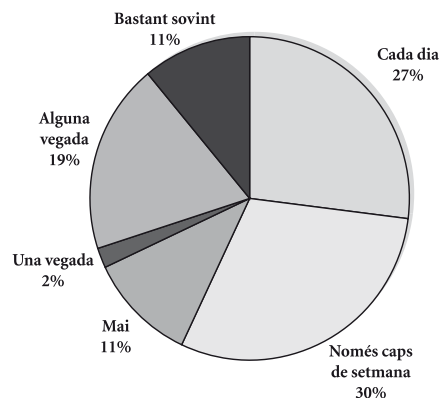
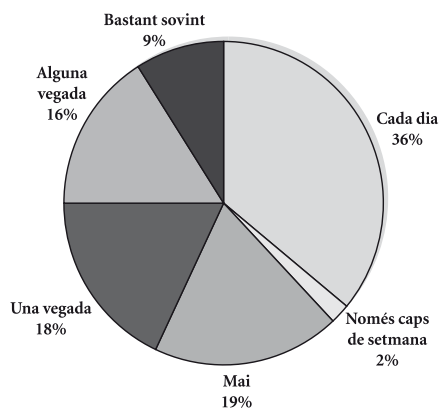

A Igualada, un 28% de les noies fan exercici fora de l'escola més d'una vegada per setmana i un 13% no fa cap tipus d'activitat física. En canvi, un 54% dels nois fan esport fora de l'escola més d'una vegada per setmana i un 7% no fa cap tipus d'exercici físic.

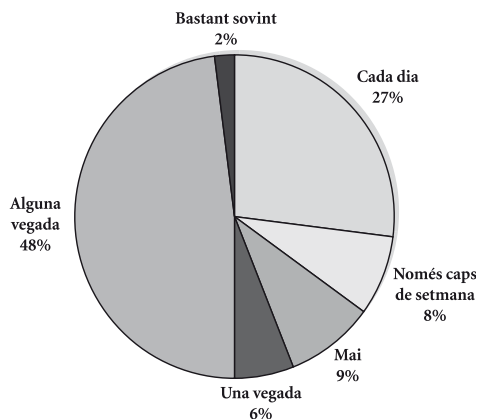
Un 5% d'adolescents no esmorzen mai.

CONSUM DE DROGUES

A Igualada, el 87% de les noies i el 81% dels nois han provat el tabac. Fumen cada dia un 13% de les noies i 36% dels nois.

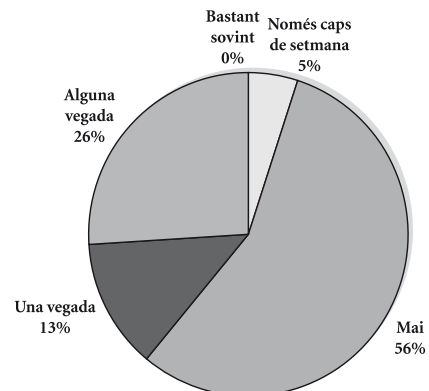
CONSUM DE TABAC/NOIES**CONSUM D'ALCOHOL/NOIS****CONSUM DE TABAC/NOIS**

L'edat mitjana d'inici al consum de tabac és de 12,7 anys en els nois i 13,5 en les noies. D'altra banda, el 87% de les noies i el 85% dels nois han provat l'alcohol.

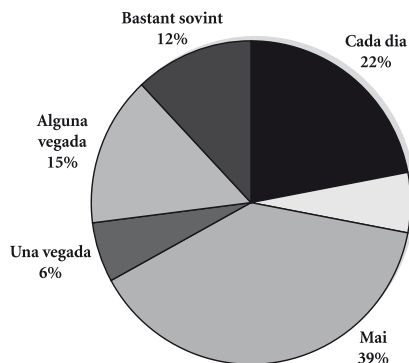
CONSUM D'ALCOHOL/NOIES

Ambdós sexes inicien el consum d'alcohol, com a mitjana, al voltant dels catorze anys d'edat. El 49% de les noies i el 62% dels nois s'han emborratxat alguna vegada.

El cànnabis és la droga il·legal més àmpliament consumida, i un 44% de noies i un 60% dels nois l'han provada almenys una vegada.

CONSUM DE CÀNNABIS/NOIES

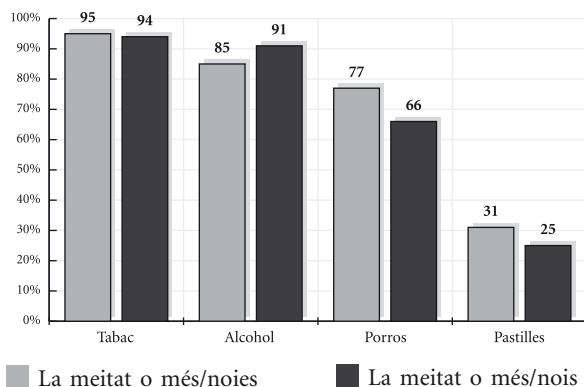
CONSUM DE CÀNNABIS/NOIS

La mitjana de l'edat d'inici per al consum de cànnabis és de 15,1 anys a les noies i 14,6 als nois. Cap noia i un 19% dels nois han provat la cocaïna. Pel que fa a les drogues de síntesi, només el 3% de les noies i el 24% dels nois les han provat.

Respecte a la percepció del consum de tabac entre els seus iguals, el 95% de les noies pensen que la meitat o més de la gent de la seva edat fuma, mentre que entre els nois la proporció és del 94%. El 85% de les noies i el 91% dels nois pensen que la meitat o més dels seus iguals consumeix alcohol. Un 77% de noies i un 66% dels nois creuen que la meitat o més de la gent de la seva edat consumeix cànnabis. Un 31% de noies i una quarta part dels nois pensen que la meitat o més dels seus iguals consumeixen *pastilles*.

GENT DE LA TEVA EDAT QUE CONSUMEIX

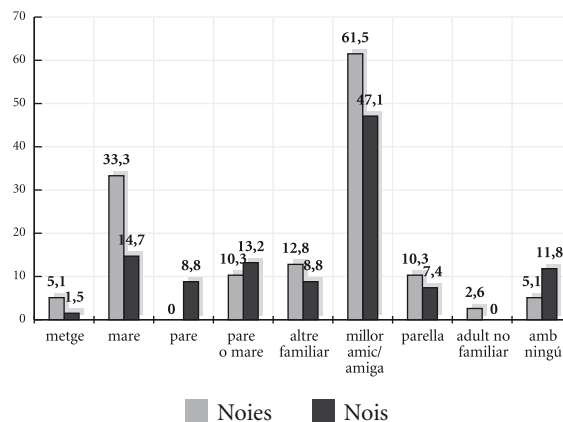
De les noies que indiquen la quantitat de substàncies que van consumir la darrera vegada que van sortir de marxa, un 10% va fumar més d'un paquet de tabac, un 5% va consumir cinc o més copes, i un 3% entre dos i quatre porros.

Pel que fa els nois, un 12% va fumar més d'un paquet la darrera vegada que va sortir de marxa, un 9% va beure cinc o més copes i un 7% va fumar cinc o més porros.

PROBLEMES PERSONALS

El 62% de les noies parlen amb un amic o amiga quan tenen un problema i el 33% amb la seva mare. El 47% dels nois parlen amb un amic o amiga quan tenen un problema, i en segon lloc amb la mare (15%).

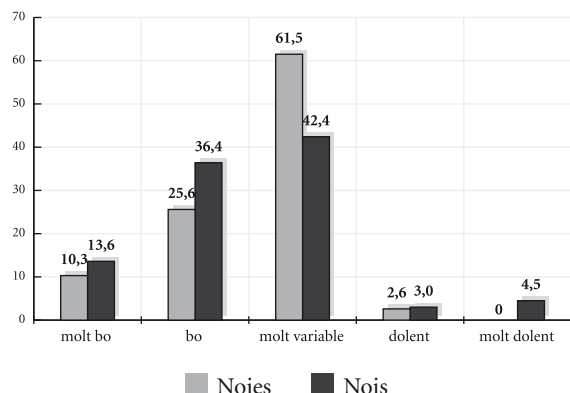
AMB QUI PARLA QUAN TÉ UN PROBLEMA

Pel que fa als joves que no parlen amb ningú quan tenen un problema, són el 12% dels nois i només el 5% de les noies.

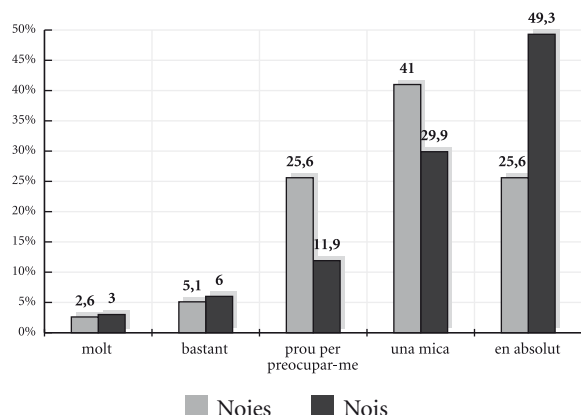
Tot i que són molt pocs els adolescents que indiquen que el seu humor ha estat dolent o molt dolent en el darrer mes (noies: 3%; nois: 8%), és més freqüent que les noies reconeguin que han tingut molts canvis d'humor (62% vs. 42%) i que els nois diguin que el seu humor ha estat bo (nois: 36%; noies: 26%) o molt bo (nois: 14%; noies: 10%).

EN EL DARRER MES EL TEU HUMOR HA ESTAT...

El 12% de nois i una quarta part de les noies reconeixen que han estat prou tristos o desencisats en el darrer mes com per preocupar-se.

S'HA SENTIT TAN TRIST O DESENCISAT EN EL DARRER MES QUE ES PREGUNTAVA SI VALIA LA PENA CONTINUAR ENDAVANT

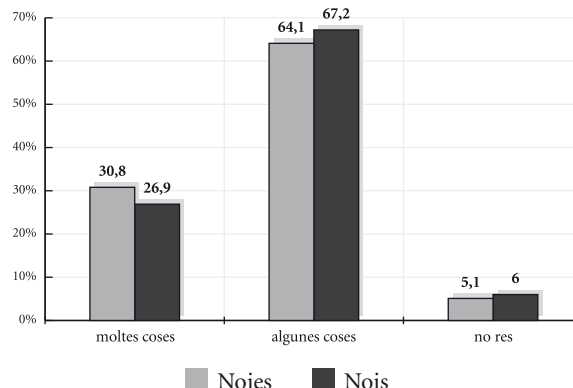

Una quarta part de les noies i la meitat dels nois indiquen que no s'han sentit tristos o desencisats el darrer mes.

La meitat de les noies pensen que han tingut un problema personal el darrer any i, del 10% que pensaven que necessitaven ajuda, només el 5% l'han buscada. Aquestes proporcions són molt més baixes en els nois: un 43% ha tingut un problema personal el darrer any, però del 2% que creia necessitar ajuda cap no l'havia buscada.

El 27% dels nois i el 31% de les noies declaren que en el darrer mes hi ha moltes coses que els diverteixen, mentre que per al 67% i el 64%, respectivament, hi ha algunes coses que els diverteixen. Els que diuen que no els diverteix res són el 6% dels nois i el 5% de les noies.

EN EL DARRER MES L'HA DIVERTIT

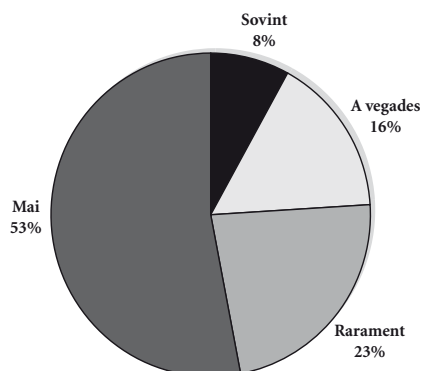

El 8% de les noies i el 15% dels nois admeten que alguna vegada han pensat a suïcidar-se. Un 7% de nois i un 6% de noies diuen haver estat abusats físicament. I el 3% de les noies i el 2% dels nois diuen que han estat abusats sexualment.

SEGURETAT VIÀRIA

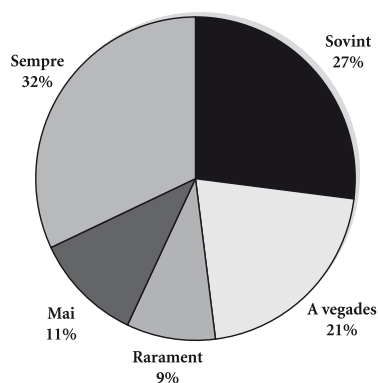
Globalment, hi ha molts més nois (47%) que no pas noies (5%) que hagin conduït alguna vegada intoxicats. Un 55% dels nois i un 39% de les noies han pujat alguna vegada a un vehicle amb el conductor intoxicat.

HAS PUJAT A UN VEHICLE AMB EL CONDUCTOR INTOXICAT

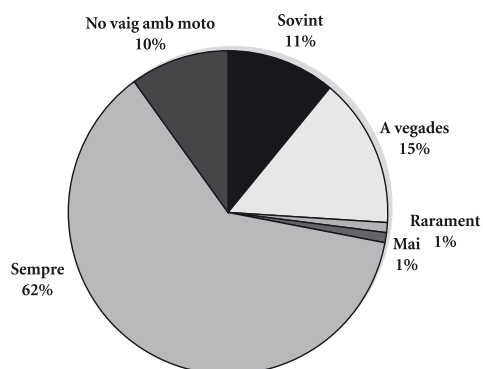
Un 33% dels nois i un 31% de les noies fan servir sempre el cinturó de seguretat.

FA SERVIR SEMPRE EL CINTURÓ DE SEGURETAT

El 57% dels nois i el 67% de les noies que van amb moto porten sempre el casc.

FA SERVIR SEMPRE EL CASC

El 46% dels nois i una mica més de la meitat de les noies pensen que sempre és perillós beure i conduir.

SEXUALITAT

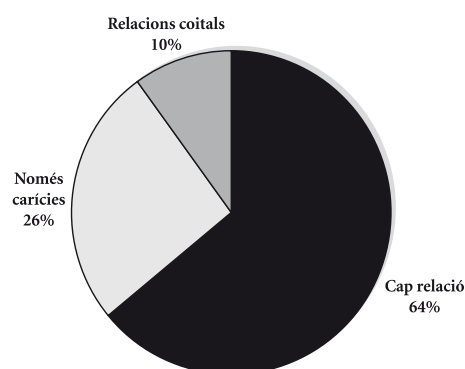
A Igualada, el 10% de les noies i una quarta part dels nois declaren haver tingut relacions sexuals coitals. L'edat mitjana a la primera relació coital és de 16,5 anys per a les noies i de 16.1 per als nois.

El 75% de les adolescents i el 88% dels adolescents igualadins declaren que fan servir el preservatiu com a mètode anticonceptiu habitual. Per la seva banda, una quarta part de les noies sexualment actives han fet servir la píndola post-coital almenys una vegada. Els nois sexualment actius diuen que la seva parella l'ha utilitzada almenys una vegada en un 13%.

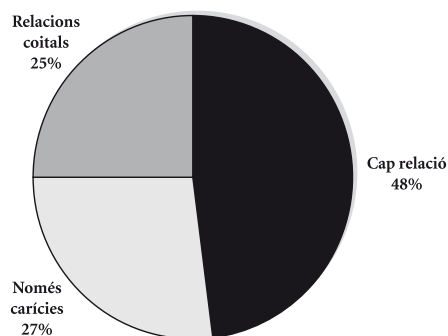
La majoria dels adolescents que mantenen relacions sexuals coitals han tingut una sola parella sexual en els darrers dotze mesos, però el 17% de les noies i el 38% dels nois diuen haver-ne tingut més d'una.

Cap de les adolescents enquestades no refereix haver estat embarassada i un 12% dels nois que han deixat una noia embarassada. L'embaràs va acabar sempre en un avortament provocat. De tota manera, la majoria dels joves igualadins indiquen que no han mantingut relacions sexuals coitals.

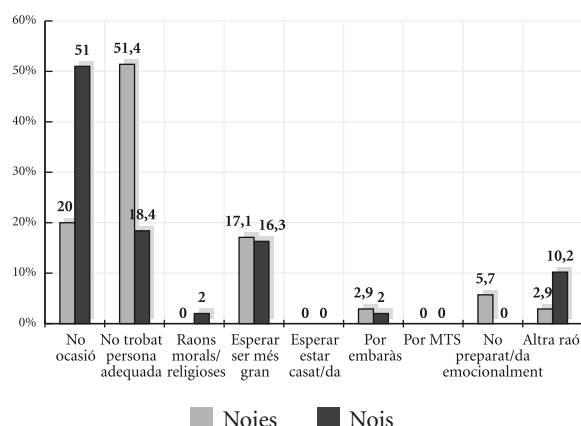
RELACIONS SEXUALS NOIES

RELACIONS SEXUALS NOIS

RAÓ PER NO HAVER TINGUT RELACIONS SEXUALS

Entre els nois, les tres raons més freqüentment donades per no haver tingut relacions sexuals coitals són: *no haver-ne tingut l'ocasió*, *no haver trobat la persona adequada* i *voler esperar a ser més gran*. Entre les noies, la raó més freqüent és *no haver trobat la persona adequada*, seguida per *voler esperar a ser més gran* i *no haver-ne tingut l'ocasió*. Finalment, són molt pocs els adolescents (tant noies com nois) que no han tingut relacions coitals per *raons morals o religioses*, per *por a l'embaràs*, per *por a les malalties de transmissió sexual*, o per *voler esperar a estar casat o casada*.

RESUM I CONCLUSIONS

L'Organització Mundial de la Salut defineix la salut com l'estat de complet benestar físic, psíquic i social. Des d'aquest punt de vista, podem considerar que els adolescents igualadins escolaritzats són sans, amb algunes petites matisacions.

- La immensa majoria depenen dels seus pares, amb els quals mantenen una bona relació. Aquest fet es tradueix en el fet que n'hi ha molt pocs que no parlin mai de res amb els seus pares (tot i que *sexualitat* i *drogues* són el temes menys tractats). La majoria tenen germans o germanes amb els quals també tenen una bona relació.

- Una de cada cinc noies i un de cada tres nois indiquen que el agrada poc o gens anar a l'escola. A desgrat d'això, els que declaren tenir unes notes mitjanes d'insuficient són minoritaris (tot i que una de cada 5 noies i una mica menys de la meitat de nois han repetit algun curs) i la relació amb els seus professors és relativament bona. De tota manera, el més preocupant pel que fa referència a l'àmbit escolar és que una proporció molt alta dels enquestats tenen la percepció que a la seva escola hi ha, almenys alguna vegada, alumnes que consumeixen drogues, que fan actes de vandalisme o que roben. Aquesta proporció augmenta fins per sobre del 90% pel que fa a les baralles i els actes de vandalisme i és més baixa (63%) per al consum d'alcohol a l'escola. D'alguna manera, sembla que l'escola és un lloc menys segur per als joves del que ens pensem.

- Els adolescents enquestats consideren que gaudeixen de bona salut i quasi una tercera part ha anat al seu metge almenys una vegada el darrer any. A desgrat d'això, sembla que el sistema sanitari no acaba de respondre a les seves necessitats: el 13% de les noies i el 40% dels nois no sap qui és el seu metge o no en té. De la mateixa manera, són majoritaris els que declaren que no poden parlar amb el seu metge de qualsevol tema que els preocupi, sobretot per una manca de confiança. Potser caldria fer la transició del pediatre al metge

d'adults o de família de manera més coordinada i donar als joves un tipus d'atenció més adient a les seves necessitats.

- La revisió dental continua sent una assignatura pendent, i només al voltant de la meitat de les noies i una tercera part dels nois han anat al dentista el darrer any. De tota manera, cal destacar positivament que són molt pocs els que no es raspallen les dents cada dia.
- Tot i que en mitjana valoren la seva salut com a bona o molt bona, quasi la meitat de noies i un 16% de nois declaren que se senten poc o gens orgullosos del seu cos. Això es reflecteix, d'una banda, en el fet que només la meitat de les noies i el 60% dels nois pensen que tenen un pes adequat, i de l'altra, en el fet que una de cada tres noies i un 13% de nois han fet algun tipus de dieta el darrer any.
- També ens hauria de preocupar que un terç de les noies i un 7% de nois no fa cap tipus d'exercici físic fora de l'escola.
- Caldria també remarcar que el percentatge de joves que diuen que no esmorzen mai és baix (5%).
- És important destacar el fenomen que les noies consumeixen més drogues legals (tabac i alcohol) que no pas els nois.
- El cànnabis continua essent la droga il·legal més consumida. Gairebé la meitat de noies i més de la meitat de nois l'han provat, tot i que el més freqüent és que en siguin consumidors ocasionals. Les altres drogues il·legals més consumides (cocaïna i drogues de síntesi) queden bastant per darrere, amb percentatges sempre superiors en els nois.
- També cal tenir en compte la percepció que tenen els joves del consum de drogues (legals o il·legals) per part dels seus iguals. Gairebé tots els joves pensen que la meitat o més dels seus iguals fumen. Aquestes proporcions són gairebé les mateixes per al consum d'alcohol. Més de la meitat dels enquestats també pensen que la majoria de la gent de la seva edat consumeix cànnabis, mentre que els que pensen que la meitat o més dels seus iguals consumeix *pastilles* és una tercera part de les noies i una quarta part dels nois.

- També cal fer menció del consum de tabac, alcohol i cànnabis la darrera vegada que van sortir de marxa. Tot i ser minoritaris, els joves que indiquen que van fumar més d'un paquet de tabac, van consumir cinc o més copes o cinc o més porros són més que apreciables.
- Quan tenen un problema, els joves ho expliquen majoritàriament a un amic o amiga. L'important és que els que declaren que no parlen mai amb ningú quan tenen un problema són pocs.
- Aquells nois i noies que indiquen que no els diverteix res són molt pocs. De tota manera, un 8% de noies i un 15% de nois declaren que alguna vegada han pensat a suïcidar-se.
- Un 3% de noies i un 2% de nois indiquen que han estat abusats sexualment.
- És important considerar que quasi la meitat de nois i el 5% de noies han conduït alguna vegada intoxicats i percentatges prou alts han pujat alguna vegada a un vehicle amb el conductor intoxicat (més de la meitat dels nois i 39% de les noies). Els accidents de trànsit continuen sent la principal causa de mortalitat en aquest grup d'edat i les campanyes de prevenció no semblen tenir els efectes dissuasius desitjats.
- Les taxes d'utilització *sempre* del cinturó de seguretat són relativament baixes (una tercera part el porten sempre). Aquest fet es pot explicar per la poca tendència que tenim (tant els adolescents com els adults) a posar-nos el cinturó quan viatgem a la part posterior de l'automòbil (i també a l'anterior). A desgrat de la llei que obliga a portar casc sempre que es vagi amb moto (sigui de la cilindrada que sigui), un percentatge prou alt dels joves que van amb moto no el porten sempre, i aquesta proporció és més elevada entre els nois.
- Una de cada 10 noies i una quarta part dels nois diuen haver mantingut relacions sexuals coïtals, amb una edat mitjana d'inici al voltant dels 16 anys. La immensa majoria dels joves diuen que fan servir el preservatiu com a mètode anticonceptiu habitual. Una quarta part de les noies han fet servir

alguna vegada la píndola postcoital i un de cada 10 nois indiquen que la seva parella l'ha feta servir.

- La proporció de noies que han estat embarassades (o de nois que han deixat la seva parella embarassada) és relativament baixa. No deixa de sorprendre que no hi hagi cap noia que hagi estat embarassada. És probable que l'embaràs hagi implicat deixar l'escola i, per tant, no les trobem. Com és d'esperar en aquesta edat, en la majoria dels casos l'embaràs ha acabat en un avortament provocat.
- Tot i que la radiografia dels joves igualadins és positiva, hi ha grups més o menys nombrosos amb problemes. Per tant, a l'hora de plantejar polítiques preventives per a la gent jove caldria fer-ho des de una perspectiva global i no de manera individualitzada per a cadascun dels problemes (consum de drogues, sexualitat, seguretat viària, etc.). Tant les institucions com les escoles, les famílies i el sistema de salut hi tenim un paper molt important a jugar.

NÚRIA PARERA I JUNYENT (Piera, 1960). Llicenciada en Medicina per la UB i especialista en Obstetrícia i Ginecologia. Becada per la Universitat de París per fer la subespecialitat de Ginecologia de la Infància i l'Adolescència. Des de 1990 dirigeix la Consulta de Ginecologia Infanto-Juvenil de l'Institut Universitari Dexeus de Barcelona. El 1995 es va doctorar en medicina per la UB.

JOAN-CARLES SURÍS I GRANELL (Barcelona, 1958). Llicenciat en Medicina per la UB i especialista en Pediatria. Becat per la Universitat de Minnesota per fer la subespecialitat de Salut de l'Adolent. Del 1992 al 2003 va dirigir la Consulta de l'Adolent de l'Institut Universitari Dexeus de Barcelona. El 2003 es va doctorar en medicina per la UAB. Des de setembre del 2003 és el responsable del Groupe de Recherche sur la Santé des Adolescents (GRSA) de la Universitat de Lausana (Suïssa).